

УДК 347.77

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2023.5>**Ю. Симонян,**

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА УМОВ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДИЗАЙНУ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ГАЛУЗІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Постановка проблеми. Дизайн є дуже складним об'єктом права інтелектуальної власності та видом креативних індустрій. На сьогодні існує певна проблематика щодо визначення терміну «дизайн» як правової категорії, складності у визначенні дизайну як об'єкта права інтелектуальної власності, в якому виражається певна творчість, інтелектуальне мислення, певні мистецькі якості. Крім того, за чинним українським законодавством правова охорона дизайну може надаватися як авторським правом, так і патентним правом. Виникають певні труднощі в контексті правової імплементації дизайну. Все це свідчить про необхідність з'ясування правової сутності дизайну, надання поняття дизайну, визначення видів дизайну та умов його авторсько – правової охорони чи патентно – правової охорони для подальшого розвитку дизайну як об'єкту інтелектуальної власності та виду креативних індустрій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх наукових праць про різні сфери дизайну в Україні слід вказати дисертації, монографії й посібники І.А. Гардабхадзе, В.І. Дубового, Н.М. Кохан, В.М. Крижановського, М.А. Вотінова, О.О. Сафронової тощо.

Питання правової охорони та захисту інтелектуальної власності досліджували у своїх наукових працях вітчизняні вчені-правники та

фахівці: Г.А. Андрощук, О.П. Орлюк, Л.М. Сусліков, О.І. Харитонова, І.Ф. Коваль та інші. Водночас більшість дослідницьких робіт пов'язане з питанням охорони прав інтелектуальної власності дизайнерських розробок у різних сферах.

Загальна мета та завдання статті. Дизайн, як результат творчої, інтелектуальної діяльності користується в нашій країні великою популярністю, проте єдиного визначення поняття дизайну ні в юридичному аспекті, ні в сфері практичного застосування не існує. Звідси і правова невизначеність дизайну як об'єкта правової охорони, можливість неоднозначного трактування виду охорони.

Тому мета та завдання даної статті – проаналізувати наукові доробки вчених щодо визначення поняття «дизайн» та надати власне визначення, дослідити умови правової охорони дизайну як об'єкта права інтелектуальної власності та галузі креативних індустрій та визначити шляхи розв'язання проблем у цій сфері.

Викладення основного матеріалу. Культурні індустрії були проголошені стратегічно важливими напрямками в державній культурній політиці переважної більшості європейських країн. Проаналізувавши декілька сегментів креативних індустрій, вчені зауважили, що вони не лише відіграють помітну роль у формуванні куль-

турної ідентичності нації, але й стають вагомим фактором зростання економіки держави.

Поняття креативної (культурної) індустрії, яке тісно пов'язане із концепцією креативної економіки та креативного класу, набуло активного поширення на поч. ХХІ ст. для позначення творчих галузей, що продукували широкий спектр товарів і послуг, забезпечували роботою велику кількість людей, використовували цифрові технології, залежали від інновацій і розвивалися, переважно, в країнах західної Європи та США. Базовою умовою формування креативної економіки стала інформаційна революція та перехід до інноваційного «суспільства знань», в якому головним необмеженим ресурсом є творчий потенціал та інноваційне мислення [1, с. 111].

В Україні поняття культурних та креативних індустрій отримало часткове «державне визнання» лише влітку 2018 року, коли Верховна Рада України прийняла рішення надати правового визначення самому терміну «креативні індустрії», тим самим наголосила на важливості підтримки культурного розвитку.

Згідно Закону України «Про культуру» креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження [2].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 265-р. «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» був затверджений перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій [3]. Згідно з додатком до цього розпорядження до креативних індустрій в Україні належать, зокрема, виробництво прикрас (ювелірних виробів та біжутерії), виробництво музичних інструментів, видавнича діяльність, видання програмного забезпечення та комп'ютер-

них ігор, програмування, діяльність у сфері індустрії кіно та телебачення, музична індустрія, сфера зв'язків із громадськістю та діяльність інформаційних агентств, рекламна діяльність, наукова діяльність, дизайн, мистецькі галузі (архітектура, фотографія, театр, а також індивідуальна мистецька діяльність), переклад, освіта у сфері культури, а також діяльність бібліотек, архівів та музеїв. Необхідно зазначити, що діяльність більшості галузей, які належать до креативних індустрій, базується на створенні та використанні об'єктів авторського права. Це стосується й дизайну.

Іноді складно уявити наскільки важливу роль відіграє інтелектуальна власність в нашому повсякденному житті. Навіть такий звичайний елемент побуту як дизайн наспраді є результатом художньої, конструкторської діяльності, має безумовно визнаватися об'єктом права інтелектуальності власності.

Так, питання можливості охорони прав інтелектуальної власності на такий об'єкт як дизайн залишається досить дискусійним. Адже дизайн в різних сферах є складним творінням, яке включає в себе безліч напрямів, зокрема, дизайн інтер'єру, графічний дизайн, ландшафтний дизайн, комп'ютерний дизайн, веб – дизайн, анімаційний дизайн, архітектурний дизайн, дизайн міського середовища, звуковий дизайн, книжковий дизайн, поліграфічний дизайн, проектування програмного забезпечення, промисловий дизайн, світловий дизайн, екодизайн, дизайн одягу тощо, які самі по собі можуть визнаватися об'єктами інтелектуальної власності. Наприклад, дизайн інтер'єру може складатися з певних предметів: меблів, текстилю, освітлення, вентиляційних систем, тощо, але в даному випадку охорона надається саме комплексному поєднанню усіх цих предметів. Таким чином, продуктом дизайну інтер'єру потрібно вважати готовий промисловий виріб.

Як вважає більшість закордонних фахівців, самотутній дизайн інтер'єрів – оформлення внутрішнього простору будівель в цілому та його оригінальні складові елементи, із перспективи захисту об'єктів інтелектуальної власності визнається твором, в той час як розробники таких дизайнів наділені не меншими правами ніж художники та скульптори. Разом з тим, подібні уявлення щодо правової сутності дизайну інтер'єрів як об'єктів інтелектуальної власності виявилися складними для практичної імплементації (особливо в контексті захисту авторських прав) з огляду на значну кількість порушень в сфері захисту цієї категорії творів [4].

Тому варто зазначити, що дизайн має різноманітну направленість, напрямки дизайну розвиваються відокремлено, кожний вид дизайну має різний об'єкт – річ, що модифікується завдяки дизайну у напрямку розв'язання проблем проектування, художнього осмислення, соціальної привабливості.

Таким чином, для з'ясування визначення «дизайн» як об'єкта права інтелектуальної власності, необхідно надати поняття цьому об'єкту в сфері права інтелектуальної власності, охарактеризувати види дизайну, які застосовуються як креативні індустрії та проаналізувати умови правової охорони дизайну різних видів. Тобто для можливості вдосконалення законодавства в галузі охорони об'єктів інтелектуальної власності спочатку треба надати чітке визначення дизайну та його видів.

Термін «дизайн» зустрічається в нашому житті давно, але зараз використання дизайну в усіх його різноманітних правах досягло тієї стадії, коли виникла потреба в законодавчому врегулюванні дизайну.

Дизайн – це область творчої діяльності, що пролягає в проектуванні наочного світу штучного середовища, в створенні зручних і красивих речей.

Сучасне уявлення про дизайн сьогодні розглядається набагато ширше, ніж промислове проектування. І дійсно, в будь-якій області діяльності людини, будь то мистецтво, будівництво або конструювання ми стикаємося з поняттям дизайну.

Термін «дизайн» походить від англійського «design», яке перекладається як проект, план, малюнок.

Відповідно до визначення, яке надає словник-довідник, дизайн – «одна з найпоширеніших у наш час галузей мистецтва, що тісно пов'язана з цивілізаційними викликами сучасного суспільства і розвивається у напрямку всебічного вдосконалення як у науково-технічному, економічному, так і в естетичному та культурному напрямках» [5, с. 234].

Р.Є. Еннан зазначає, що під дизайном прийнято розуміти різні види проектування щодо формування естетичних і функціональних якостей предметного середовища [6, с. 87].

Виходячи з Рекомендацій щодо забезпечення правомірності створення та використання творів дизайну, вказані твори призначені для надання естетичних якостей товарам повсякденного вжитку, промисловій продукції та середовищу проживання людини [7].

В науковій літературі дизайн визначають як вид діяльності, яка поєднує принципи зручності, економічності та краси та пов'язана із проектуванням предметного середовища [8, с. 142].

Однак не дивлячись на велику кількість визначень дизайну, що існують у сучасній науковій доктрині, а також у наукових працях, практично всі автори посилаються, в першу чергу, на визначення, прийняте у 1964 році на міжнародному семінарі дизайнерів у Бельгії: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають зовнішні якості виробу, але головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб на

єдине ціле, як з погляду споживача, так і виробника» [9, с. 170].

Отже, спираючись на різні точки зору науковців і авторські концепції з визначення терміну «дизайн», можна запропонувати наступне: дизайн – це творча, інтелектуальна діяльність у різних сферах життєдіяльності, пов'язана з художнім проектуванням, технічним конструюванням естетичного, ергономічного вигляду виробів промисловості, з відповідними галузями мистецтва, для раціональної й естетичної побудови людського середовища.

Існують багато підходів до визначення видів дизайну, перелічимо деякі з них, найбільш розповсюджені: 1) дизайн розглядається як вид людської діяльності; 2) дизайн розглядається як результат діяльності; 3) дизайн розглядається як творча активність.

Проблемою правової охорони дизайну є те, що дизайн може охоронятися як об'єкт патентного права, так й об'єкт авторського права або елемент торговельної марки.

Наведемо наступний приклад. У квітні 2020 року Верховний суд Італії виніс рішення по справі Kiko S.p.a. і Wusop S.p.a (рішення - № 780/2020). Спір між двома відомими компаніями з виготовлення косметичних засобів виник через дизайн інтер'єру магазинів. А саме, Kiko S.p.a. звинуватили Wusop S.p.a в тому, що внутрішній вигляд магазинів останніх порушує авторські права Kiko S.p.a на архітектурний план внутрішнього оздоблення магазинів косметики, який охороняється відповідно до ст. 2.5 Закону Італії «Про авторське право».

У 2018 році Апеляційний суд Мілана, так само як і суд першої інстанції раніше, підтвердив наявність авторських прав Kiko S.p.a відносно інтер'єру магазинів косметики КІКО завдяки успішному та креативному поєднанню різних елементів у дизайні внутрішнього облаштування простору.

Дослідивши обставини справи, Верховний суд Італії погодився із рішеннями судів попередніх інстанцій та залишив їх в силі, наголосивши, що дизайн інтер'єру, який має чіткий стилістичний код та містить «особистий дотик автора», висвітлений в оригінальному поєднанні різних елементів, які є власним творчим вибором автора, має охоронятися як твір архітектури відповідно до Закону Італії «Про авторське право», а не лише як промисловий зразок [10].

Як бачимо з цієї справи, найчастіше доволі складно визначитися яким чином зареєструвати такий об'єкт інтелектуальної власності як дизайн.

Одним з основних засобів для охорони прав інтелектуальної власності на дизайн в Україні виступає промисловий зразок, права на який засвідчуються свідоцтвом.

Згідно ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» промисловим зразком може бути зовнішній вигляд виробу або його частини, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою, текстурою та/або матеріалом виробу, та/або його оздобленням [11]. Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, загальновізним принципам моралі та відповідає критеріям охороноздатності.

Європейський Союз реалізував єдиний в масштабах усієї Європи захист прав на дизайн виробів, основу якої становлять Директива із захисту дизайну ЄС (98/71/ЄС) і Регламент ЄС 6/2002. Директива встановила правило, згідно з яким дизайн, щоб бути охороноспроможним, повинен мати такі характеристики, як «новизна» і «індивідуальний характер». Новизна визначається тим, чи відомі громадськості ідентичні моделі, а індивідуальний характер є, якщо на погляд інформованого споживача, дизайн відрізняється за загальним

враженням від інших привселюдно представлених дизайнів [12].

За українським чинним законодавством для того, щоб отримати свідоцтво на дизайн як промисловий зразок, він має відповідати певним критеріям охороноздатності. А саме, у ст. 6 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» зазначається, що промисловий зразок відповідає критеріям охороноздатності, якщо є новим і має індивідуальний характер [11].

Строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок становить п'ять років від дати подання заявки до Національного органу інтелектуальної власності (далі – НОІВ) і продовжується НОІВ за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків, за умови сплати збору, а загальний строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок не може становити більш як 25 років від дати подання заявки.

Якщо дизайн вважати художнім твором, то згідно авторського законодавства охорона поширюється лише на форму вираження об'єктів авторського права. Охороні підлягають усі оригінальні твори – оприлюднені та неоприлюднені, завершені та незавершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, а також способу вираження.

Щодо виникнення правової охорони до твору, саме дизайну, висуваються наступні вимоги: він має бути оригінальним (відображати власні творчі вибори автора); має бути вираженим в об'єктивній формі.

У ч. 2 ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права» закріплюється така норма: авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей [13].

Але в авторському законодавстві прописана можливість реєстрації авторського права у відповідних державних реєстрах.

В деяких випадках реєстрація авторського права здійснюється звичайно за бажанням, але надає велику кількість переваг і у деяких випадках може бути корисною. Зокрема: отримавши реєстрацію автор дизайну має додаткову гарантію своїх прав; отримання беззаперечного підтвердження свого авторства та дати створення твору; створення можливості досудового врегулювання у разі порушення авторських прав; спрощення процедури спадкування; надання можливості доведення своїх вимог у суді без зайвого клопоту.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір становить 70 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком смерті автора.

У ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», твори художнього дизайну віднесені до творів образотворчого мистецтва: твір образотворчого мистецтва – скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (у тому числі сценічного) дизайну тощо [13].

Вважаємо, що авторсько-правова охорона творів дизайну має певні переваги. Так, якщо суб'єкт права інтелектуальної власності фіксує, що дизайн є об'єктом авторського права, тоді за законодавством України його державна реєстрація не є обов'язковою умовою (хоча може відбуватися за бажанням автора), на відміну від дизайну як промислового зразка. Крім того, строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на дизайн з точки зору авторсько-правової охорони є довшим і охороняється протягом строків авторського права, а з точки зору патентно – правової охорони строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на дизайн коротші.

Також, за чинним законодавством можливо правова охорона дизайну як торговельної марки. Наприклад, дизайн логотипу торгової марки - найважливіший елемент, який визначає її популярність і успішність в майбутньому. Логотип компанії повинен бути унікальним, таким, що запам'ятовується, осмисленим, викликати потрібні асоціації, відповідати роду діяльності і виробленої продукції. Логотип фігурує всюди, де згадується компанія: на продукції, в рекламі, на фірмових конвертах, бланках тощо. Створений логотип завжди нерозривно пов'язаний з торговельною маркою.

Ст. 5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» зазначає, що правова охорона надається торговельній марці, яка не суперечить публічному порядку, загально визнаним принципам моралі, вимогам Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» [14].

Об'єктом торговельної марки може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори, форма товарів або їх пакування, звуки, за умови що такі позначення придатні для відрізнення товарів або послуг одних осіб від товарів або послуг інших осіб, придатні для відображення їх у Реєстрі таким чином, що дає змогу визначити чіткий і точний обсяг правової охорони, що надається.

Набуття права на торговельну марку засвідчується свідоцтвом та строк дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки до НОІВ. Його можна продовжувати за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років, за умови сплати збору в встановленому порядку.

Зазначимо, що торговельна марка й промисловий зразок мають істотні відмінності у функціях, обсязі охорони, експертизі й термінах дії охоронних документів. Загалом торговельна марка (товарний знак – ТЗ) відрізняється від промислового зразка (ПЗ) правовою природою.

ТЗ – це ідентифікаційне позначення, тоді як ПЗ – це технічне рішення зовнішнього вигляду виробу, дизайн. Різне функціональне призначення цих об'єктів обумовлює різний обсяг правової охорони [15, с. 160].

Наступний приклад судової справи допоможе з'ясувати, коли на практиці існує правова охорона дизайну як елементу торговельної марки.

Судова справа за позовом ТОВ «Стародавній Херсонес», до ТОВ «Барбарис 2012», ТОВ «Токіо сіті», ТОВ «Кепі Енд» про припинення незаконного використання знака для товарів та послуг, припинення незаконного використання складеного твору та стягнення компенсації судом [16].

Зокрема, суд встановив, що відповідачами відкрито заклади громадського харчування «Вареничная «Катюша», і при цьому логотип, що використовується для даних закладів харчування є схожим настільки, що його можна сплутати з належним позивачу торговим знаком. Також відповідачі використовують дизайн екстер'єру і інтер'єру ресторанів, меблювання, аксесуари, декор, колірну гаму аналогічно встановленим у складеному творі. Суд ухвалив рішення про припинення незаконного використання складеного твору, яким охоронявся екстер'єр та інтер'єр закладу шляхом відтворення будь-якими засобами візуальних виглядів дизайну інтер'єру закладів харчування, швидкого і повсякчасного обслуговування (ресторанів, кафе тощо) з використанням певних кольорових рішень та елементів декору складеного твору, шляхом демонстрації та публічного показу складеного твору, шляхом

відтворення дизайну окремих елементів і деталей, відповідних креслень, схем та ескізів складеного твору.

Звертаємо увагу, що у даному випадку дизайн розглядається як дизайн інтер'єру, кольорових позначень, елементів декорування, й є елементом торговельної марки, навколо якої сформовано певний стиль (інтер'єр, екстер'єр), який охороняється як об'єкт авторського права.

Висновок. Отже, автор дизайну чи правовласник дизайнерського рішення мають право самостійно визначати яким чином їх результат творчої інтелектуальної діяльності у формі дизайну отримує правову охорону. Можна зазначити, якщо дизайн розглядати як результат художньої творчості, тоді він може охоронятися нормами авторського права. Якщо дизайн є результатом науково-технічної творчості, тоді він може охоронятися нормами патентного права.

Однак, на нашу думку, потрібно враховувати сферу існування дизайну: якщо це, наприклад веб – дизайн (інтерфейс), то доцільніше його оформити як твір, тоді він підпадає під авторсько-правову охорону. Якщо це промисловий дизайн, то в даному випадку доцільним буде його зареєструвати як промисловий зразок, так як ця сфера будівництва та промисловості.

У статті досліджено галузь креативних індустрій – дизайн. Креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження.

Дизайн, як результат творчої, інтелектуальної діяльності користується в нашій країні великою популярністю, проте єдиного визначення поняття дизайну ні в юридичному аспекті, ні в сфері практичного застосування не існує. Звідси і правова невизначеність

дизайну як об'єкту правової охорони, можливість неоднозначного трактування виду охорони.

Тому у статті проаналізовано різні думки вчених щодо визначення поняття «дизайн» та надано власне: дизайн – це творча, інтелектуальна діяльність у різних сферах життєдіяльності, пов'язана з художнім проектуванням, технічним конструюванням естетичного, ергономічного вигляду виробів промисловості, з відповідними галузями мистецтва, для раціональної й естетичної побудови людського середовища.

Проблемою правової охорони дизайну є те, що дизайн може охоронятися як об'єкт патентного права, так й об'єкт авторського права або елемент торговельної марки.

У статті надається судова практика, яка свідчить про порушення прав власників дизайну, тому що часто доволі складно визначитися яким чином зареєструвати такий об'єкт інтелектуальної власності як дизайн.

Доведено, що автор дизайну чи правовласник дизайнерського рішення мають право самостійно визначати яким чином їх результат творчої діяльності у формі дизайну отримує правову охорону. Якщо дизайн розглядати як результат художньої творчості, тоді він може охоронятися нормами авторського права. Якщо дизайн є результатом науково-технічної творчості, тоді він може охоронятися нормами патентного права.

Ключові слова: креативні індустрії, дизайн, умови правової охорони, авторсько – правова охорона, патентно-правова охорона, промисловий зразок, твір, торговельна марка.

Simonyan U. Definition of the concept and conditions of legal protection of design as an object of

intellectual property law and the field of creative industries

The article examines the field of creative industries – design. Creative industries – types of economic activity, the purpose of which is to create added value and jobs through cultural (artistic) and/or creative expression.

Design, as a result of creative, intellectual activity, is very popular in our country, but there is no single definition of the concept of design either in the legal aspect or in the field of practical application. Hence the legal uncertainty of design as an object of legal protection, the possibility of an ambiguous interpretation of the type of protection.

Therefore, the article analyzes the different opinions of scientists regarding the definition of the concept of «design» and provides the actual: design is a creative, intellectual activity in various spheres of life, related to artistic design, technical construction of the aesthetic, ergonomic appearance of industrial products, with the corresponding branches of art, for the rational and aesthetic construction of the human environment.

The problem with the legal protection of a design is that a design can be protected both as an object of patent law and as an object of copyright or an element of a trademark.

The article provides case law that indicates a violation of the rights of design owners, because it is often quite difficult to decide how to register such an object of intellectual property as a design.

It has been proven that the author of a design or the right holder of a design solution has the right to independently determine how the result of their creative activity in the form of a design receives legal protection. If the design is considered as the result of artistic creation, then

it can be protected by the norms of copyright. If the design is the result of scientific and technical creativity, then it can be protected by the norms of patent law.

Key words: creative industries, design, terms of legal protection, copyright protection, patent protection, industrial model, work, trademark.

Література:

1. Карасьова Н. А. Креативні індустрії як елемент стратегії постіндустріального розвитку. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. Київ. Випуск 3, 2019. С. 110–120.

2. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#top> (дата звернення: 15.05.2023).

3. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 265-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#top> (дата звернення: 13.05.2023).

4. Калініченко М.М., Струк І.О. Дослідження дизайну інтер'єрів як об'єктів авторського права (досвід закордонних фахівців): URL: <https://taup.com.ua/assets/files/expert/9/4.pdf> (дата звернення: 10.05.2023).

5. Дизайн: Словник-довідник. Київ : Фенікс. 2010. 562 с.

6. Еннан Р.Є. Захист прав на промисловий дизайн: досвід зарубіжних країн. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2019. № 37. С. 86–89.

7. Рекомендації щодо забезпечення правомірності створення та використання творів дизайну 2020. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=212dbe8f-ce7b-4728-a689-512bae0fb98c&title=Rekomen-datsiiSchodoZabezpechenniaPravomirnost-iStvorenniaTaVikoristanniaTvorivDizainu> (дата звернення: 10.05.2023).

8. Дюкарева С.В. Ландшафтний дизайн як об'єкт правового регулювання. Проблеми цивільного та підприємницького права в Україні. Часопис Київського університету права. 2011. № 4. С. 215–218.

9. Дзогій Н.С. Генеза поняття «дизайн». Педагогіка. Біоресурси і природокористування. Том 5. Київ. № 3-4. 2013. С. 163–172.

10. Охорона прав на дизайн інтер'єру. Creative academy : веб-сайт. URL: <http://creative-academy.com.ua/id4.html> (дата звернення: 12.05.2023).

11. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993. № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (дата звернення: 12.05.2023).

12. Директива із захисту дизайну ЄС (98/71/ЄС) і Регламент ЄС. URL: <https://nipro.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/decision-Cojemel-Sociedade-de-Vestuario-SA.pdf> (дата звернення: 14.05.2023).

13. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022.

№ 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 14.05.2023).

14. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 10.05.2023).

15. Телліс С.О. Практичні аспекти захисту об'єктів права інтелектуальної власності у сфері промислового дизайну. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / за ред. В.В. Завальнюка. Вип. 80. Одеса : Гельветика, 2018. С. 156–167.

16. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 16.07.2015р. Справа №910/11324/13. URL: <http://reustr.court.gov.ua/Review/46969768> (дата звернення: 12.05.2023).

